

LINKÖPINGS UNIVERSITET
ISAK - Institutionen för studier av
samhällsutveckling och kultur

PROJEKTARBETE
Januari, 16 2012

Jämförelse mellan det svenska och det franska politiska systemet.

av Gauthier Casimiro.

Handledare: Nils-Eric Hallström

Innehållen

1. Inledning / Bakgrund.....	1
2. Syfte och frågor.....	2
3. Metod och avgränsningar.....	2
3.1 Metod.....	2
3.2 Avgränsningar.....	2
4. Beskrivning.....	3
4.1 Systemen.....	3
4.1.1 Sverige.....	3
4.1.2 Frankrike.....	5
4.2 Viktiga Skillnader.....	8
5. Analys.....	10
5.1 Demokrati och effektivitet	10
5.1.1 Finns det ett system som är mer demokratiskt än det andra?.....	10
5.1.2 Finns det ett system som är mer effektivt än det andra?.....	12
5.2 Konsekvenser.....	14
5.2.1 Konsekvenser för politiska partier.	14
5.2.2 Konsekvenser för medborgarna.....	16
6. Slutledning.....	18
7. Källor.....	19

1. Inledning / Bakgrund

Trots att båda Sverige och Frankrike är delar av Europa och medlemmar av Europeiska Unionen, de ligger om två helt annorlunda politiska system. Båda har självklart varit demokratier under en lång tid, men de fungerar på två annorlunda sätt. Det räcker inte att säga att Sverige är ett kungarrike och att Frankrike är en republik : det finns mycket mer som skillnader än bara vem är statschefen.

Ändå finns det väldigt lite litteratur som jämför Frankrikes och Sveriges politiska system. Man kan lätt hitta information om hur Sverige fungerar, eller om hur Frankrike fungerar, men nästan aldrig såg man arbete om vilka skillnader mellan båda länder, och vad de där skillnader har som konsekvenser (d.v.s hur skillnader i förvaltning och organisation påverkar den politiskt liv och staternas beslut).

Det är dock ett intressant ämne eftersom Frankrike är en av de största länder i Europeiska Unionen, och en av de ”starka” EU-medlemmar (med Tyskland), som initierade och fortfarande försöker initiera fördrag eller konventioner. Det kan vara hjälpsam att veta hur ett sådant land fungerar, särskilt eftersom det kan vara ett slags av ”tips” om hur landet ”tänker” och arbetar på en politisk sida.

Det är också intressant från en fransk synpunkt, eftersom Sverige är oftast sett som en ”modell” i Frankrike, som man kunde kanske försöka imitera. Men trots att man pratar ganska mycket om den ”svenska modellen”, vet man i verklighet lite om vad den innehåller. För att veta om man skulle imitera ett land är det viktigt att ha någon aning om hur landet fungerar i verklighet.

Det är precis vad jag kommer att försöka förklara för båda sidor : hur det går till i det andra landet. Grundidéen är inte att förklara vilken politik tillämpar länderna : att veta vad partierna tänker, vad regeringar gjorde och gör nu för tiden i båda länder är jätteintressant, men det inte är vad det här arbetet kommer att handla om.

Det kommer istället att förklara hur länder är organiserad, vad är deras maktdelningssystem, hur de beslutar om alla ämne, hur fungerar förvaltningen, osv. Att prata om de där ämne gör att man ska dock också se flera konsekvenser för politiska partier och hur de arbetar (och samarbetar).

Med det här arbetet vill jag först och främst presentera och jämföra båda det svenska och det franska sättet att leda ett land och att ”spela det politiska spelet”, så att båda länder får veta mer – och mer exakt - om det andra land.

2. Syfte och frågor

Syftet består i att studera båda det svenska och det franska politiska systemen på en nationell nivå, och att jämföra båda så att man kan analysera vilka konsekvenser har skillnaderna mellan båda systemen.

Frågor som kommer att besvaras är :

- Vad är de största skillnaderna mellan båda systemen?
- Finns det ett system som är mer demokratiskt än det andra? Ett som är mer effektivt?
- Vilka konsekvenser har de skillnaderna som hittades för politiska partierna i båda länder
- Vilka konsekvenser gör det för medborgarna?

3. Metod och avgränsningar

3.1 Metod

I det här arbetet sökte jag och hittade jag först källor som förklarar hur det fungerar i en viss land. Jag bestämde först vad jag tänkte säga, från vad jag redan visste om båda länder, och sen sökte källor som skulle ge mig mer information och hjälpa mig att kunna citera vissa lagar eller statsvetenskapsförfattarna.

Jag använde båda direkta källor (grundlagar, lagar, osv.), och indirekta källor (böcker som handlar om statsvetenskap, och som själv använder direkta källor). Grundidéen var att hitta information för varje land och att använda det för att göra jämförelsen själv.

3.2 Avgränsningar

Som sagt i inledning kommer inte det här arbete att tala om vissa politiska partier och deras idéer. Det ska inte heller handla om den europeisk, regional eller kommunal nivå. Jag kommer inte att jämföra länderna på ett vänster-höger perspektiv eller att analysera deras politik (e.g. Ländernas beslut om ekonomin, samhällen osv.) utan att analysera förvaltningen, maktindelningssystemet, organisationen m.m., och bara på en nationell nivå.

Jag använde båda direkta och indirekta källor, men grundade ingen ny material. Till exempel gjorde jag ingen intervju och träffade ingen politiker. Jag använde ingen förre jämförelse mellan Sverige och Frankrike eller, eftersom jag hittade ingen. Det här arbete kommer att vara en jämförelse som gäller politiska systemen, med källor för alla fakta för en viss land men min egen åsikt och analys för vad gäller jämförelsen.

4. Beskrivning

4.1 Systemen

4.1.1 Sverige

Sverige är ett kungarrike, där kungen (eller drottningen) är statschefen, men får ingen makt, enligt Regeringsformen, som är grundlag (kap.5). Enligt RF har kungen flera uppgifter, men han regerar inte.

Som statschef har kungen som uppgifter att representera Sverige inåt och utåt, att hålla sig underrättad om rikets angelägenheter, att öppna riksmötet, och han är ordförande i utrikesnämnden (Bretzer, 2010, s.59). Ett exempel att hur Kungen får representera riket är när Kungen och Drottningen gick till Saudi Arabia i början av Oktober 2011, vilket led till något debatt i samhället, enligt t.ex Aftonbladets webbsida (Aftonbladet.se, ”Här hyllas diktatorn”, 3 Okt. 2011)

Sverige är en parlamentarisk monarki ; Det finns en kung som inte regerar, och det finns också ett parlament, som heter riksdag, och som enligt RF1:4, ”är folkets främsta företrädare” (Bretzer 2010, s.59), och därmed det viktigaste statsorganet i landet (Hermansson et al., 2010, s.99).

Parlamentet i Sverige har varit så kallad enkammarriksdag sedan 1971 (Bretzer, 2010). Det finns en allmän rösträtt med direkta val sedan 1921 (fortfarande enligt Bretzer), som gäller för alla svenska medborgarna som är 18 år eller mer – det var en tid där rösträtt gällde äldre personer, men det sänkt till 18 år i år 1974, bara tre år efter enkammarriksdag-reformen (Lundmark, Staberg och Halvarson, 2009).

I riksdagen finns 349 ledamöter : 310 fasta valkretsmandat och 39 utjämningsmandat (RF 3:2 och 3:6). Alla är utvalda genom ett proportionellt system. (Nergelius, 2006, s.36)

Enligt Nergelius (2006) talar man av en proportionell röst, och man kan även tala om ”perfekt proportionalitet”, t.ex. tack vare de utjämningsmandat. Man måste dock betona att proportionalitet gör bara för de som får minst 4% röst, eftersom det finns en 4% spärr (Petersson, 2007, s.83).

Den (nästan) perfekt proportionell system betyder att det finns samma procent av ledamöter som kommer från ett visst parti som det finns folk som röstade för det där partiet. Det här är en viktig aspekt av Sveriges politiska system.

Enligt RF3:1 är det både ett partival och ett personval : man röster för ett parti, med möjlighet att välja en viss ledamot från partiet man röster för. Personvalet finns sedan 1998. (Nergelius, 2006, s.38).

Nu för tiden finns det 8 olika partier på riksdagen enligt riksdagens webbplats.

Det finns 156 ledamöter för de rödgröna (Socialdemokraterna samt Miljöpartiet och Vänsterpartiet), 173 för Alliansen (de fyra borgerliga partier : Moderaterna samt Centerpartiet, Folkpartiet och Kristdemokraterna), 19 för de Sverigedemokraterna, och 1 som ligger ensam, eftersom han lämnade hans parti, fortfarande enligt riksdagens webbplats. Innan 2010 var det 7 olika partier (hela Alliansen och de rödgröna, men inte de Sverigedemokraterna) (Pettersson, 2010, s.87-90). Eftersom Sverige är en parlamentarisk monarki är riksdagens talman en av de viktigaste personer i landet : han står över statsministern i hierarki och kan t.ex vara Statschefen istället för kungen eller drottningen om han eller hon förhindras (Bretzer, 2010, s.75). Trots att riksdagen väljer talmannen är han inte alltid från det större partiet i riksdagen, eftersom den större samarbetsalliansen inte alltid har det större partiet (t.ex Socialdemokraterna är det större partiet nu för tiden men den borgerliga Alliansen har mer ledamöter än de rödgröna, så talmannen är en Moderat) (Hermansson et al., 2010, s.37).

Sverige fungerar under ett ”flernivådemokrati” system (Bretzer, 2010, s.19) : det finns tre nivåer i Sverige, med varje nivå som har sina egna politiska institutionerna. Nivåer är : Staten (nationell/statlig nivå), Landsting (”regional” nivå), och Kommun (lokal/kommunal nivå).

Eftersom det här arbete handlar om den nationella nivån så ska jag inte beskriva landstinget och kommunen utförligt, men jag ska ändå betona ett par viktiga punkter nedan.

Statens politiska institutionerna är riksdagen, som redan skrevs om tidigare, och regeringen.

Regeringens medlemmar är inte utvalda utan nominerade av statsministern, som själv är utvalda av riksdagens talman och riksdagen. (Bretzer, 2010, s.75).

Vad gäller makten är regeringen i Sverige viktig, eftersom den är chef av försvarsmakten, har benådningsrätt, rätt att förordna om extra val till riksdagens, har initiativrätt i lagfrågor och budgetfrågor, rätt att besluta på grundval av delegation om flera ämne, m.m... (Lundmark Staberg och Halvarson, 2009, s.107). Regeringen kan vara en minoritetsregering eller en majoritetsregering.

Trots att det inte är det viktigaste ämnet i det här arbetet vill jag påpeka att kommunerna och landstingen också har institutioner : fullmäktige, där medlemmar svenska medborgarna också röster för med direkta val (Häggroth och Peterson, 2002, s.54-55) och styrelsen, som inte är vald av folket utan av fullmäktige. (samma källa, s.89-91). Riksdagsvalet samt valet för kommunfullmäktige och valet för landstingsfullmäktige händer samtidigt genom den s-k gemensamma valdagen. (Pettersson, 2007, s.106). Det är en del av den kommunalt samband principen. Det använder det samma proportionella valet. Man röster vart fjärde år (Nergelius, 2006, s.39).

4.1.2 Frankrike

Frankrike är en Republik, där Presidenten är statschefen och har flera andra befogenheter, enligt den franska Konstitutionen (Constitution française du 4 Octobre 1958 – Franska konstitutionen av den 4 Oktober 1958, härafter Konstitutionen).

Enligt Konstitutionen finns tre olika viktiga organ som delar makten : Presidenten, Regeringen, och Parlamentet, som själv består av två kammare (Konstitutionen, kapitlen 2, 3 och 4).

Förutom detta blir Frankrikes politiska systemet ganska komplicerat att förklara, eftersom det är en ganska kaotisk röra.

Presidentens roll till exempel stannar oklart: Det är fortfarande oklart om Presidenten är en del av Regeringen eller inte (Ardant och Mathieu, 2011, s.496). Presidenten har den klassisk statschefsroll, men inte bara. Till exempel kan han upplösa den viktigaste kammare av Parlamentet, den så-kallad Assemblée nationale (Nationalförsamling), enligt Konstitutionen (Artikel 12). Han kan även, i vissa allvarliga fall, få tillfälliga fullmakter enligt Artikel 16 – någonting som hände bara en gång. (Ardant och Mathieu, 2011, s. 478)

Dessutom har han i praktiken flera befogenheter som inte tillhör honom i teorin. Till exempel kan han i praktiken besluta att organisera en folkomröstning – någonting som i teorin tillhör till Premiärministern (Ardant och Mathieu, 2011, s.474). Ardant och Mathieu också förklarar att i teorin kan inte Presidenten avskeda Premiärministern, eftersom bara Parlamentet kan göra så, och att i praktiken kan Premiärministern avgå, att det är helt vanligt att Presidenten väljer om Premiärministern avgår eller inte, och att i så fall väljer Presidenten också när avgår Premiärministern. Det betyder att Presidenten kan besluta i praktiken när han vill ha en ny regering.

Presidentvalet händer vart femte år (sjunde år innan år 2000), i april och maj, Valet är ett direkt val med allmän rösträtt och två omgångar : den första i april med alla kandidater och den andra i maj med de två som hade de mesta röster i första omgången. Alla franska medborgarna över 18 år får rösta, men man måste få åtminstone 500 underteckning från andra utvalda personer i Frankrike om man vill presentera sig som presidentkandidat. Man måste också vara åtminstone 23 år för att presentera sig som presidentkandidat. (Champagne, 2011, s.39-43). Denna regel kommer att försvinna från och med valet 2012, enligt s-k Organisk Lagan nummer 2011-410 av 5 April 2011. Då måste man vara åtminstone 18 år för att kunna vara presidentkandidat.

En viss person får inte vara President mer än två gånger (Champagne, 2011, s.37).

Frankrike har ändå inte ett presidentsystem. Det finns ett Parlament som, i princip, ”besluter om lagen, kontrollerar Regeringens arbetet och bedömer den offentliga politiken” (Konstitution, Artikel 24).

Parlamentet består av två kammare: Den första och viktigaste heter Assemblée Nationale (Nationalförsamling). Den andra heter Sénat (Senaten). (Ardant och Mathieu, 2011, s. 528).

Man röster för ledamöterna i Nationalförsamling vart femte år, med ett majoritetsval i enmansvalkretsar med två omgångar, ungefär en månad efter presidentvalet (Champagne, 2011, s. 131-132). Det betyder att varje valkrets väljer en ledamot. Det finns 577 valkretsar (samma källa). Det brukar ge stora majoriteter eftersom det större partiet brukar vara först i många valkretsar. Några partier som får upp till 20% av röster i landet får ingen ledamot för att det finns ingen valkrets där de får de mesta rösterna. (Champagne, 2011, s. 133). Enligt Champagne är det fallet med Front National, ett nationalistiskt/populistiskt parti som får många röster (upp till 20%) men inte ens en ledamot. Detsamma gäller för partierna Nouveau Parti Anticapitaliste och Lutte Ouvrière, två kommunistiska, vänsterextremistiska partier, som tillsammans får upp till 10% och ingen ledamot heller (samma källan). Partier som De Gröna får ledamöter bara tack vare allianserna med en stor parti (socialist parti i detta fall). (Brard, 2000, s.156). På sista valet fick de två större partier mer än 91% av ledamöterna, trots att de får bara 64% av rösterna. (Champagne, 2011, s. 136).

Nationalförsamling är den viktigaste kammaren, eftersom den kan rösta för eller emot Regeringen (Ardant och Mathieu, 2011, s.494), och får ”sista ordet” om en lag om Nationalförsamlingen och Senaten inte håller med. (Champagne, 2011, s.182) I praktiken behöver ett parti ett majoritet bara i Nationalförsamlingen för att kunna regera landet.

Den andra kammaren är Senaten. Man röster inte för senatorerna direkt. Istället är senatorerna utvalda av borgmästarna och kommunalfullmäktigeledamöterna (95,5% av rösterna), av landstingsfullmäktigeledamöterna, av nationalförsamlingsledamöterna, osv., med upp till 348 senatorerna. Alla är utvalda för sex år, men alla inte är utvalda på samma tiden. En halv av Senaten utvaldas för sex år på ett visst datum, den andra halv utvaldas för sex år men tre år senare. Det innebär att det finns ett val (för halv av Senaten) vart tredje år och då att majoriteten i Senaten kunde ändra varje tre år. (Armand och Mathieu, 2011, s. 538-539).

Trots att Senaten är inte så viktig än Nationalförsamlingen har den flera specifika makter. Senaten representerar landstigen och kommunerna (samma källa). Dessutom kan Senatens presidenten blir tillförordnad Republikens President, om till exempel Frankrikes President dör eller kan inte längre arbeta. (Champagne, 2011, s.148).

Ändå, vad gäller lagarna är Parlamentet inte så mäktiga. I praktiken kommer de flesta lagar från Regeringen, och det finns så mycket partiloyalitet att det är ganska ovanligt att Parlamentet underkänner en lag eller ändra den så mycket att lagen blir verkligen annorlunda från vad det var förre (Armand och Mathieu, 2011, s. 525).

Regeringen står dock under Parlamentet, åtminstone enligt Konstitutionen. Dessutom är det vanligt att nyutnämnda Premiärministern går genom ett s-k förtroendeval från Parlamentet.

Nationalförsamling kan också rösta emot Premiärministern och Regeringen när som helst, och då måste Regeringen avgå (Armand och Mathieu, 2011, s.494), någonting som hände bara en gång, 1962 (Armand och Mathieu, 2011, s.229).

Frankrike också fungerar under en flernivådemokrati. Frankrike har i verklighet fyra nivåer : National/Statlig (med Regeringen och Parlament), Regional (med en regionalfullmäktige), Landsting (landstingsfullmäktige), och kommunal (kommunalfullmäktige). (Konstitution, artikel 72)

Skillnaden mellan regional och landsting nivå kan vara svårt att förstå i Sverige, men det är dock ganska enkelt: Det finns 27 regioner och varje region består av flera landsting (åtminstone 2, upp till 8), förutom utomeuropeiska regioner som brukar ha bara ett landsting. (Masson, 1984, s.550)

Enligt Vallagen (Code Électorale på franska) röster man för regional- och kommunalfullmäktige var sex år, men inte på samma året. Man röster också var sex år för landstingsfullmäktige men inte samtidigt i hela landet (liksom för senatorerna). Det innebär att de där valen brukar inte hända på samma året som president- och nationalförsamlingsvalet. (Code Électorale, Artiklar L191 till L193, L225 till 227, , L336 och L337)

De där valen fungerar inte på samma sätt än för nationalförsamlingsvalet heller. (Artiklar L193, L252 till L255-1, L260 till L262, L338 till L338-1).

Till slut, det måste påpekas att hur regional- och landstingsfullmäktige fungerar och deras val kommer att ändra ganska mycket från och med 2014 (Champagne, 2011, s. 34).

4.2 Viktiga Skillnader

Det finns då flera skillnader medan det franska och det svenska politiska systemet.

Den första och den som ser mest självklar är skillnaden mellan kungariket och republiken. Sverige är en monarki, Frankrike är en republik. Sverige har en kung, Frankrike har en President. Men det betyder inte så mycket : många länder med en president fungerar inte så annorlunda från Sverige.

Den andra skillnaden som man ser omedelbart är att Sverige har ett parlamentarisk system (Bretzer, 2010, s.59) och Frankrike har ett hybrid system, mellan presidentsystem och parlamentariska system, där man vet inte precis om Presidenten är regeringschefen eller inte osv (Armand och Mathieu, 2011, s.441-442).

Mellan Sveriges kung är bara statschefen, det är lite annorlunda i Frankrike. Eftersom Presidenten är utvalda genom direkta valet har han många andra makter. Till exempel, försvarsmakten består av Regeringen – inte kungen - i Sverige (Lundmark Staberg och Halvarson, 2009, s.107), mellan försvarsmaktschefen i Frankrike är Presidenten (Armand och Mathieu, 2011, s. 475-476).

Den här skillnad är dock inte den viktigaste, särskilt eftersom Presidenten i Frankrike skulle – enligt Konstitutionen - inte regera, utan vara mer av en skiljeman (Champagne, 2011, s. 55)

En jätteviktig skillnad är hur parlamentsledamöterna blir utvalda i båda länder. I Sverige är det ganska enkelt: Som redan sagts blir alla riksdag medlemmar utvalda genom ett direkt, proportionellt val med 4% spärr. (Bretzer, 2010, s.62-63) Det innebär att alla partier blir hur många procent i riksdagens än de fick i valurnan, och att det inte är vanlig att ett parti får absolut majoriteten, vilken innebär att det är möjligt att få en minoritetsregering. (Bretzer, 2010, s.74)

I Frankrike är det helt annorlunda. Först, Frankrike har två kammare, och en av dem har sina ledamöterna utvalda genom indirekta valet (Armand och Mathieu, 2011, s. 538-539). Eftersom kommunalfullmäktigeledamöterna representerar 95,5% av väljarna och Frankrike har så många kommuner betyder det att små kommuner (på landet) blir överrepresenterade, vilken själv innebär att borgerliga partier blir överrepresenterade också, eftersom de brukar vara mer populära i sådana kommuner. (Champagne, 2011, s.137-138). Den här bekräftas med siffror: i Senaten har borgerliga partier alltid fått en majoritet (samma källan), tills Oktober 2011 där vänster fick majoriteten för första gången sedan 1958 (LeMonde.fr, ”Les élus ruraux ont donné le Sénat à la gauche”, 26 Sept. 2011).

Den andra kammare röster man för genom ett direkt val, men med majoritetsval i enmansvalkretsar. Majoritetsvalet innebär att blir ledamot den som får mest röster i varje valkrets, vilken innebär att största partiet brukar ha en stor majoritet – eftersom ledamöter från det där partiet får mest röster i de flesta valkretsar (Champagne, 2011, s.133), vilket innebär att för att vara säkert att kunna skicka ledamöterna till Nationalförsamlingen behöver de andra partier något slags avtal med det största partiet, vilken till exempel de mindre vänster partier brukar göra, där partier kommer överens om valkretsar där de inte presenterar kandidater emot varandra för att få bättre chans att den unika kandidaten för vänstern blir utvalda. (Fribourg, Guillaud och Deby, 2008, s.76). Det nationalistiskt/populistiskt partiet, som stannar ensam (Bréchon, 2005, s.20), får ingen ledamot trots att han får upp till nästan 20% av rösterna (Champagne, 2011, s.133).

En annan viktig skillnad är Sveriges gemensamma valdagen, medan i Frankrike brukar kommunala/regionala/landstinga valen hända ett annat år än det där President och nationalförsamlingsledamöter blir utvalda. Det är viktig eftersom det innebär att i Frankrike får medborgarna rösta efter Presidenten och Regeringen har bara fyllt halv av deras mandat ; man får till exempel rösta efter en viss President har varit Presidenten för två år sen och har fortfarande tre år innan nästa presidentvalet. Trots att man röster inte för att få en ny Regering eller en ny majoritet i Parlament kan det se ut som ett s-k mellanårsval (Laurent, Delfosse och Frogner, 2004, s.118), och folk ibland röster inte för att betona vilket parti eller vilka politiker de tycker om bäst, utan för att ”bestraffa” den sittande regeringen. (Du Réau, Manigand och Sandu, 2005, s.39-40)

De där valen blir också intressant för att de har annorlunda omröstningsregler än nationalförsamlingsvalet och presidentvalet (Code Électoral, Artiklar L193, L252 till L255-1, L260 till L262, L338 till L338-1), vilket innebär att några partier av olika storlekar får bättre eller värre chans att kunna vinna ett val.

En sista skillnad är hur många personer avstår från att rösta: Nu för tiden röster ungefär 80% av medborgarna i Sverige på statliga nivån, närmare bestämt 82% 2006 (Bretzer, 2010, s.67). I Frankrike var det ungefär 84% som röstade för presidentvalet 2007, men bara 60% för nationalförsamlingsvalet (Champagne, 2011, s.133). Om man tar siffror om hur många *inte* röster för att välja ledamöterna blir det 18% i Sverige och 40% i Frankrike : mer än dubbelt så mycket.

5. Analys

5.1 Demokrati och effektivitet

5.1.1 Finns det ett system som är mer demokratiskt än det andra?

Det finns i verklighet argument båda för och emot båda länder när det gäller demokrati.

Man kan tänka att en republik är mer demokratiskt än en monarki – även en parlamentarisk monarki, eftersom i Frankrikes republik är statschefen utvalda. Det låter mer demokratiskt, för att även om statschefen inte regerar, han fortfarande har några uppgifter och kan ta beslut som folket håller inte med. Till exempel i Sverige när Kungen och Drottningen kom till Saudi Arabia var inte hela Sverige glad om det: hela Frankrike skulle inte heller ha varit glad om Presidenten gjorde det, men åtminstone var han utvalda av folket, vilken ger honom något slag av legitimitet för att ta sådana besluten.

En annan grund för att tänka att Frankrike är mer demokratiskt är att det finns ingen gemensam valdag : det blir då vanlig att kunna rösta om landsting- eller kommunalvalet mitt i Regeringens fem år mandat. Som redan sagts ser det ibland ut som ett mellanårsval, och man får ofta se något slags av proteströst. Det har till exempel varit vanligt de senaste åren att vänster får en stor majoritet i regionalvalet i Frankrike för att den konservativa regeringen var så impopulär, och att den här majoriteten i landstinget gör så att makten i landet blir mer delade mellan de två stora politiska sidorna. I så fall blir landstinget ett slags av oppositionsmakt. Man måste dock påpeka att de där valen bara blir mellanårsval på grund av ett slumpmässigt schema, eftersom de händer var sex år – medan presidentvalet och allmänna valet händer var fem år.

Men det finns också jätteviktiga grunder för att tänka att Sverige är mest demokratiskt.

En av de största problem i Frankrike är Senaten. Som sagt är små kommuner överrepresenterade i senatorernas indirekta valet. Problemet är att man vet att små kommuner nästan alltid har konservativa majoritet. Konsekvenser är att, mellan 1958 då konstitutionen började fram till 2011 har alltid Senaten fått en högermajoritet. Vänster slutligen fick majoriteten i Senaten för första gången från och med oktober 2011, men det står sant att sättet senatorerna blir utvalda är ganska orättvist och odemokratiskt. Men det är inte den största problem för vad gäller demokrati, eftersom ett parti får regera utan majoritet i Senaten, så länge partiet får majoriteten i Nationalförsamlingen.

Men det finns särskilt en stor fråga om Frankrikes majoritetsvalet i nationalförsamling, jämfört med Sveriges proportionella valet.

Ett proportionellt val ger mycket bra åsiktsrepresentation och är mycket rättvist, för flera grunder:

Proportionella valet betyder att alla röster är lika viktiga: man vet att hur många ledamöter man får i riksdag beror direkt på hur många röster får partiet, med nästan ingen annan faktor. Med ett majoritetsval i enmansvalkretsar vet man ibland att rösta är nästan fåfängt, eftersom man vet att i valkretsen man röster i kommer en ledamot från ett annat parti än vad man vill att vinna i alla fall (det är t.ex nästan fåfängt att rösta för kommunisterna i en borgerlig valkrets).

Proportionella valet betyder också att många små partier får sitta i riksdagen, och behöver ingen hjälp från större partier. Så länge de får åtminstone 4% röster får de klara dem själva, och blir representerade. Det fungerar även om partiet är inte medlemmar av en stor allians : t.ex i Sverige fick Sverigedemokraterna ledamöterna i riksdag.

Med ett majoritetsval är det svårare: de största partier brukar vinna alla valkretsar, och andra partier får få ledamöter i Nationalförsamlingen bara med hjälp av andra partier: t.ex får De Gröna i Frankrike ledamöterna bara om franska socialdemokraterna accepterar bjuda dem några valkretsar, där socialdemokraterna presenterar ingen ledamot och stödjer den gröna ledamoten. Det innebär att små partier är underordnade av större partier, och att partier som inte ingår något allians får inte sitta i Nationalförsamlingen. Till-exempel Franska störste nationalistiskt/populistiskt partiet får aldrig sitta i Nationalförsamlingen, trots att de får upp till nästan 20% röster. Men eftersom det finns åtminstone ett stor parti som får mer röster i varje valkrets får dem ingen ledamot. Det blir ett stort åsiktsrepresentations problem.

Sverige har då den absolut bästa åsiktsrepresentationen och nästan perfekt rättvisan vad gäller riksdagen, som är den viktigaste i ett parlamentariskt system. Frankrike har dock inte ett absolut parlamentariskt system, men Parlamentet, och särskilt Nationalförsamlingen, är fortfarande den viktigaste organen och rättvisan i Parlamentet är faktiskt centrala frågan om demokrati.

För vad gäller parlamentet och statliga beslutapparaten i allmänhet ser Sverige mer demokratiskt ut än Frankrike.

5.1.2 Finns det ett system som är mer effektivt än det andra?

Skillnaden mellan det proportionellt valet och majoritetsvalet har konsekvenser vad gäller maktindelningen, beslutsapparaten och förvaltningen.

Som sagts tidigare har majoritetsvalet som konsekvens att det brukar ge det starkaste partiet en stor majoritet (med mer än 50% av ledamöterna), mellan ett proportionellt val brukar ge många olika partier sitt plats i parlamentet.

Ett proportionellt val kan då skapa en ganska kaotisk situation, där inget parti får en majoritet.

I Sverige till exempel har varit minoritetsregeringar en ganska ”normal” situation. Att arbeta som minoritetsregering inte är så lätt och effektiv än att få en majoritetsregering. Man har i så fall lite mindre makt, eftersom man måste ofta kompromissa med andra partier. Man måste då försöka grunda allianser.

Ett majoritetsval i enmansvalkretsar har inte en sådan problem: det starkaste partiet brukar ha absolut majoriteten, och kan då grunda en regering som är nästan säkert att kunna arbeta utan att parlamentet verkligen röster emot regeringen eller sina lagar. Parlamenten själv är nästan säkert att majoritetens egna lagförslag ska röstas utan problem, eftersom även alla andra partier tillsammans räcker inte för att rösta emot lagförslaget. Med absolut majoriteten, den enda andra saken som behövs för att få bra stabilitet är partiloyalitet. I så fall kan partiet och regeringen arbeta utan stora hindren. Det är precis vad händer i Frankrike, där det är mycket ovanlig att Regeringen blir tvungen att avgå (det hände dock en gång) och har blivit ännu mer osannolik eftersom nationalförsamlingen kom närmare till ett tvåpartisystem (som redan sagts har på senaste tiden fick de två största partier ungefär 90% av ledamöterna).

Med ett proportionellt val är det annorlunda, utom när ett parti är så stor att han får absolut majoritet ensam, men det sagts tidigare att det var inte så vanlig, och att i Sverige har man oftast en minoritetsregering. Det betyder självklart inte att regeringen har alltid mer än 50% av parlamentet emot den, men regeringspartiet behöver stöd från ett eller flera andra partier. Om ett sådant parti slutar stödja regeringen då kan det bli problematiskt. Det kan vara just lika problematiskt om man aldrig får åtminstone 50% av ledamöterna som kan komma överens om de flesta lagförslagen.

En sådan situation blir särskilt problematisk om man behöver ta stora beslut, och att ta dem så snart som möjligt, till exempel när en krig börjar eller, sannolikare på senaste tiden, mellan en ekonomisk kris.

För att undvika det här problemet brukar det störste partiet samarbeta med en eller flera andra partier. De andra partier ibland blir del av regeringen, ibland inte. Men i alla fall behöver parlamentet att de kommer överens om grundidéer så att landet får regeras. Med ett majoritet val får ett viss parti regera ensam, så problemet finns inte.

Det kan diskuteras om det är positivt att kunna regera och arbeta ensam, utan kompromisser som helst, och om man tar de bästa besluter i så fall. Men i alla fall, det är lättare och snabbare än att samarbeta med några partier, med kanske flera som tänker ganska annorlunda från varandra.

Betyder det att majoritetsvalet är effektivare än proportionellt val? Det beror på. Som sagt beror det på vad man kallar ”effektiv”: det går snabbare, men om är arbetet av samma ”kvaliteten” är osäkert och kan diskuteras.

Men det är sant att för att kunna samarbeta mellan flera partier behöver man en stor kultur av konsensus. Om Sverige kan fungera så där, det låter ganska osannolik för Frankrike, där det kunde lätt bli den kaotisk situation där ingen stabil majoritet finns i nationalförsamling, och där ingen regering kan arbeta länge utan att mer än 50% av ledamöterna röster emot regeringen.

Med ett proportionellt val behöver man att partier som tänker annorlunda kan hitta konsensus och acceptera att stödja ibland lagar som de kanske även föraktar, för flera år, till nästa valet : det är den endast lösning för att kunna undvika en situation där ingen stabil regering uppstår och där landet blir förlamad. Man behöver inte bara partiloyalitet, utan en slag av ”allianslojalitet”. I så fall är proportionellt system lika effektiv än majoritetssystem. Annars är majoritetssystem mycket mer effektiv och stabil.

Det är då först och främst en fråga av om landets politiker har förmågan att göra just det.

5.2 Konsekvenser

5.2.1 Konsekvenser för politiska partier.

I slutet, man kan sammanfatta skillnaderna mellan ett majoritetsval och ett proportionellt val med att säga att med majoritetsvalet kan ”vinnande” partiet lätt få mer än 50% av ledamöterna, medan det är ganska svårt med ett proportionellt val. Det har konsekvenser vad gäller hur partier från en samma ”sida” (vänster eller höger) arbetar och samarbetar.

Eftersom det är så svårt, med proportionella valet, att få 50% av ledamöterna behöver man samarbeta med ett eller flera andra partier: det är möjligt att få en minoritetsregering, men man behöver dock stöden från tillräckliga ledamöterna för att kunna arbeta. För att kunna få en sådan stöd behöver det störste partiet vara försiktigt och undvika försöka arbeta som en ensamvarg.

De mindre partier får bättre chans att kunna samarbeta i en allians och att få en röst i statens angelägenheterna. Man redan pratade om de två stora allianserna i Sverige, men vad som inte sagts är att man kan se situationen som en direkt konsekvens av det proportionella valet.

Socialdemokraterna behöver stöd från Miljöpartiet och Vänsterpartiet, Moderaterna behöver stöd från Centerpartiet, Folkpartiet och Kristdemokraterna.

Men ett proportionellt val betyder också att det är möjligt för ett parti att klara sig själv: som redan sagts står Sverigedemokraterna i riksdagen sedan 2010 : de inte samarbetar med andra partierna, de inte är in en allians, och ändå får de ledamöterna i riksdagen. Det betyder att trots att partier behöver samarbeta, de är dock självständiga. De behöver ingen hjälp från det störste partiet av höger- eller vänstersidan för att kunna få ledamöterna.

Det är sant att, som sagt i ”effektivitet” delen, ett proportionellt val som Sverige innebär att det är viktig att man får något slags av allians : om alla partier sitter ensam blir situationen kaotisk. Men i alla fall behöver mindre parti ingen slag av godkännande från ett av de största partier för att kunna ”existera” i statliga politiken.

Med ett majoritetsval i enmansvalkretsar, särskilt med två omgångar, är det annorlunda: systemet arbetar enligt en ”vinnaren tar allt” princip. I principen kunde det kanske även vara möjligt att få bara två partier i Nationalförsamlingen, om inget av de två största partier ville samarbeta med mindre partier. I praktiken är det lite mer komplicerad: det är mer intressant för båda partier att samarbeta med partier från samma familjen än att se den andra familjen vinna. Man brukar då se avtal mellan partier innan valet börjar, så att mindre partier får ha flera ledamöter. Som sagt kommer de överens i en sådan avtal om valkretsar där bara ett parti presenterar en kandidat.

Grundidéen är oftast att det är bättre att få bara en kandidat för hela familjen så att han tar alla röster och vinner, än flera med var sina röster och ingen vinner. Tack vare avtalet kan små partier få ett par ledamöter. Men utan ett sådant avtal ser det sannolikt att små partier får nästan ingen hopp att kunna få ledamöterna, vilken innebär att mindre partier får inte vara självständiga, och är i svag position, och att stora partier brukar ha en ganska hegemonistiskt beteende.

För mindre partier, att kunna få ledamöterna i Nationalförsamlingen beror mer på vilka avtal man kan få med det störste partiet från sidan man tillhör, än på hur populärt är det litet partiet bland folket på valdagen.

5.2.2 Konsekvenser för medborgarna.

Att partiernas starkhet i Nationalförsamlingen beror mer på avtalen än på hur populärt de är har konsekvenser för medborgarna. Det innebär att slutligen är folkets åsikt inte så viktig.

Men det här är bara ett exempel av ett största ämne, vilket är åsiktsrepresentation.

Åsiktsrepresentation i Sverige är mycket bra, medan i Frankrike är den inte så bra. Franska folket får då ibland känslan att de inte blir hörs. Som redan sagts har nationalistiskt/populistiskt (s-k ”extremistiskt höger”) partiet upp till 20% av rösterna, och ingen ledamot. Detsamma gäller för s-k ”extremistiskt vänster” som får upp till 10% av rösterna. Tillsammans, de representerar upp till 30% av medborgarna - nästan en tredjedel. Man kan tänka sig att om en tredjedel av folket känner sig orepresenterade i Nationalförsamlingen då har man ett problem.

Det samma problemet händer när ett parti som inte är so populärt och representerar kanske 30% av medborgarna får absolut majoriteten i nationalförsamlingen.

Då börjar folket tänka att de inte är representerade, och att demokratin fungerar inte. Det kunde till exempel förklara varför fransmännen brukar vara så många att avstå från att rösta – för att många personer tror att deras röst är onyttig och spelar ingen roll. Det kunde också delvis förklara varför högerextremistiskt partiet får sådana höga siffror: folket kan rösta ”emot de vanliga politiska partier”, utan att riskera att partiet får makten. Man kan tänka sig att om partiet fick 20% ledamöterna när de får 20% av röster då skulle folk tänk en gång till innan de röster.

Det är precis vad innebär åsiktsrepresentation i Sverige: eftersom alla röster är viktiga så måste svenskarna vara kloka. Om 20% av svenskarna röster för Sverigedemokraterna så ska det ha starka konsekvenser för statens förvaltning. Svenskarna måste då vara mycket försiktiga att välja de rätta partierna. De kan absolut inte rösta för ett extremistiskt parti bara för att straffa de vanliga partierna och låta dem veta att de har blivit mindre populära: om de röster för ett extremistiskt parti så får de ett extremistiskt parti. Det blir då omöjligt att använda sin röst för att säga ”nej” till de vanliga partierna utan att säga ”ja” till ett fantasifullt parti i bästa fallet, eller ett farligt parti i värsta fallet.

Den dåliga åsiktsrepresentation i Frankrike kan också tänkas som en grund för att fransmännen demonstrerar så ofta. Eftersom de tänker att de inte är representerade i Parlamentet så tänker de att de ska få något demokrati på gatorna, genom demonstrationer och mer ”direkta” beslut.

Idéen skulle då vara att om medborgarna får inte verkligen välja deras ledamöterna så ska de välja vad ledamöterna kommer att rösta, genom att strejka och demonstrera för att tvinga Parlamentet). Eftersom nästan alla svenskarna har tillräckliga ledamöterna för att representera dem så behöver de inte demonstrera emot riksdagen eller regeringen så ofta.

Sist men inte minst kan man påpeka att om regeringen blir mycket impopulär bland folket så kan inte svenskarna göra mycket mer än att vänta för nästa allmänna valet. I Frankrike, dessutom att demonstrera kan ofta folket också skicka ett slags av ”meddelande” till Regeringen genom att rösta för det andra stor partiet i kommunalvalet eller regionalvalet, eftersom de brukar inte hända på samma året än statligt valet, trots att man kan undra om en regering bryr sig om en sådan meddelande. Man kan även undra om regeringen skulle bry sig av en sådan meddelande eller inte, eftersom det inte är ett statlig val. Men möjlighet finns i alla fall, medan i Sverige finns det ingenting liksom, så folket får ge sin åsikt bara på allmänna valet. Det är då tur att valen i Sverige låt nästan alla svenskarna få höras.

6. Slutledning

Det är då klart att båda Frankrike och Sverige har specifika system, med viktiga skillnader som inte bara är att ett land är ett kungariket medan det andra är en republik. Det är också klart att de där skillnaderna betyder att det finns annorlunda effektivitet och att demokratin är ganska annorlunda också, med ett land som ser faktiskt mer demokratiskt ut än det andra. Till slut är det också klart att det har konsekvenser för politiska livet och organisation, båda för partierna och för medborgarna.

Så finns det ett land som ser ”bättre” ut än det andra i allmänhet, vad gäller politiska systemet? Att svara är inte lätt. Det är sant att Sveriges politiska system ser mer demokratiskt och mer rättvist (ganska mycket enklare också) än Franskas. Ändå är det osannolikt att det skulle vara en bra idé för Frankrike att passa hela Sveriges systemet.

Sveriges system är demokratiskt och rättvist, med utmärkt åsiktsrepresentation, men Frankrikes system är stabilt och effektivt. Frankrikes system också har intressanta sätt att garantera bra maktindelning i en flernivådemokrati. Sveriges system kan bara fungera med en stor kultur av konsensus, men Frankrikes system blir nästan odemokratiskt om folket kan inte höras – vilken behöver en specifik kultur också.

I verklighet är båda system bra för ett visst samhälle. Franska systemet adapteras bra till franska folket och kultur, Svenska systemet adapteras bra till svenska folket och kultur. Båda länder har annorlunda behov och annorlunda sätt att tänka demokratin. Svenska demokratin består mer av konsensus och att samarbete, medan Franska demokratin består mer av maktindelning och anspråk.

Det är sant att franska systemet ser ut – och kanske är - mer barnsligt, men det är faktiskt vad fungerar bra i Frankrike. Kanske är svenskarna mognare än fransmännen vad gäller politik.

Det är nog en kulturfråga. Att Frankrike och Sverige har annorlunda kulturer är ingen överraskning. Att de behöver och har annorlunda politiska system skulle då inte heller vara överraskande. Men det måste erkännas att från en fransk synpunkt ser Sveriges system utmärkt ut. Allt är inte frid och fröjd i Sverige, men systemet är mycket rättvist och folk kan känna sig representerade, vilken är alltid bra om det kan fungera så här, och nu för tiden måste erkännas att Sverige går mycket bra genom den ekonomiska krisen, medan Frankrike har det svårt.

Vad skulle nu vara intressant att studera är om de där skillnaderna mellan båda systemen också innebär betydande skillnader vad gäller förvaltning och offentliga politiken av båda länder.

7. Källor

- *Litteratur*

- *På Svenska*

- Bretzer, Ylva Norén (2010). *Sveriges Politiska System*. Lund: Studentlitteratur.
- Hermansson et al., Jörgen (2010). *Regeringsmakten i Sverige – Ett experiment i parlamentarism*. Stockholm: SNS Förlag.
- Häggroth, Sören. Peterson, Carl-Gunnar (2002). *Kommunalkunskap. Så fungerar din kommun*. Stockholm: Hjalmarson & Högberg Bokförlag AB.

Lundmark, Kjell. Staberg, Ulf. Halvarson, Arne (2009). *Sveriges statskick: Fakta och perspektiv*. Malmö: Liber AB.

- Nergelius, Joakim (2006). *Svensk statsrätt*. Lund: Studentlitteratur.
- Petersson, Olof (2007). *Svensk Politik*. Stockholm: Norstedts Juridik.

- *På Franska*

- Ardant, Philippe. Mathieu, Bertrand (2011). *Institutions politiques et Droit constitutionnel*. Paris: LGDJ/Lextenso.
- Brard, Jean-Pierre (2000). *Les racines de l'avenir*. Paris: L'Harmattan.
- Bréchon, Pierre (2005). *Les partis politiques français*. Paris: La Documentation Française.
- Champagne, Gilles (2011). *L'essentiel du droit constitutionnel, tome 2*. Paris: Gualino Éditeurs.
- Fribourg, Michaël. Guillaud, Frédéric. Déby, Vincent (2008), *L'année politique, économique et sociale 2007*. Paris: Éd. Événements et Tendances.
- Laurent, Annie. Delfosse, Pascale. Frogner, André Paul (2011). *Les systèmes électoraux, permanences et innovations*. Paris: L'Harmattan.
- Masson, Jean-Louis (1984). *Provinces, départements, régions*. Paris: Éditions Fernand Lanore / Sorlot
- du Réaud, Élisabeth. Manigand, Christine. Sandu, Traian (2005). *Dynamiques et résistances politiques dans le nouvel espace européen*. Paris: L'Harmattan.

- **Webbsidor**

- *På Svenska*

- Dickson, Staffan. Hellsten, Johanna (2011). Här hyllas diktatorn. *Aftonbladet.se* [på nätet]. 3 Oktober Finns på: <<http://www.aftonbladet.se/nyheter/article13717009.ab>> Nås på 11 Januari 2011.

- Regeringens webbsida (2011). *Ledamöter och partier*. [på nätet]. Finns på <http://www.riksdagen.se/templates/R_SubStartPage___272.aspx>. Nås på 11 Januari 2011

- *På Franska*

- Roger, Patrick (2011). Les élus ruraux ont donné le Sénat à la gauche. *LeMonde.fr* [på nätet]. 26 September. Finns på <http://www.lemonde.fr/politique/article/2011/09/26/les-elus-ruraux-ont-donne-le-senat-a-la-gauche_1577724_823448.html> Nås på 11 Januari 2011.

- **Lagar och Grundlagar**

- *Sverige*

- Regeringsformen. SFS 1974:152

- *Frankrike*

- Constitution de la République Française du 4 Octobre 1958 (November 2011).
- Code Électoral (30 December 2011)